

SANAT EĞİTİMİ VE ÖĞRETİMİNDEKİ ÇAĞDAŞ DEĞİŞİMLER

Gülseren PASİN

D.E.Ü. Buca Eğitim Fakültesi – İZMİR

ÖZET

YÖK/ Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi kapsamında hazırlanan proje; Sanat alanında Metodoloji derslerinin hedeflerini saptamış ve bunların eğitim programlarını hazırlamıştır.

Türkiye'deki tüm Eğitim Fakültelerini kapsayan bu projenin, ilköğretim okulları ve liselerimizdeki öğretmenlerimizin mesleki hazırlıkları ile ilişkilendirme bölümü zorlu bir çalışma, planlama ve özveri gerektirmektedir.

Bu sempozyumun bilgilendirme yönünden de yararlı olacağı kanısındayım. Dünyada gelişen ve yenileşen Sanat Öğretim Yöntemlerini öncelikle yeni yetişen öğretmen adaylarına vermektetiz, bununla birlikte ortaöğretim kurumlarımızdaki Resim-İş derslerinde hala eski yöntemlerle ders işleyen öğretmenler bulunmaktadır.

Bu bildiride, yeni öğretim metodlarına değinilip, bu metodların dağılım ve ilişkilendirilmesi ve pekiştirilmesi yolları irdelenecektir.

Sanat Eğitiminde öğretmen yeterlilikleri, Orta Öğretim Sanat Eğitimi maddeleri, insanın sanatsal gelişimi konusunda kuramlar ve sanat eğitiminde birleştirilmiş yöntemler araştırılıp amaçlar saptanacaktır.

Sanat Tarihi, Uygulamalı Çalışmalar, Sanat Eleştirisi ve Estetik olarak dört sanat disiplinini birleştirecek örnek öğretim kaynakları konusunda yaptırımlardan söz edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Sanat Eğitimi, Sanat öğretimi, Öğretim Yöntemleri

ABSTRACT

The project conducted under the auspices of YÖK and the World Bank project for the Development of National Education has stated the aims of methodology lessons in art and their programs. The relating part of teachers' professional preparation in our İlköğretim and Lise Schools of this project which includes all of the Education Faculties in Türkiye demands hard work and planned self-sacrificing studies. I believe this symposium will also help those concerned in informing colleagues about this matter too. We have been teaching new teacher candidates, updating and developing art teaching methods in the world, but at the same time there are still teachers who teach using old methods in art and handicraft lessons at our secondary and lise schools.

In this lecture new teaching methods will be out lined and ways of classifying, relating and reinforcing these methods will be studied.

Teacher proficiency in Art Education, the items of Art Education at secondary and lise schools, theories about man's artistic development and combined methods in art education will be investigated and the aims will be stated.

We will outline the rules governing the four joint disciplines of History of Art, Applied studies, Art Criticism and Aesthetics by studying examples of education documents.

Key Words: Art training, Art education, Teaching methods

GİRİŞ

YÖK/ Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi kapsamında hazırlanan proje; Sanat alanında Metodoloji derslerinin hedeflerini saptaması ve bunların eğitim programlarını hazırlamıştır. Türkiye'deki tüm Eğitim Fakültelerini kapsayan bu projenin ilköğretim okulları ve liselerimizdeki öğretmenlerimizin mesleki hazırlıkları ile ilişkilendirme bölümü zorlu bir çalışma, planlama ve özveri gerektirmektedir. Bu sempozyum bilgilendirme yönünden de yararlı olacaktır kanısındayım. Dünyada gelişen ve yenileşen Sanat Öğretim Yöntemlerinin öncelikle yeni yetişen öğretmen adaylarına vermektetiz, bununla birlikte ortaöğretim kurumlarımızdaki Resim-İş derslerinde hala eski yöntemlerle ders işleyen öğretmenler bulunmaktadır.

Bu bildiride, yeni öğretim metodlarına değinip, bu metodların dağılım ve ilişkilendirilmesi ve pekiştirilmesi yolları irdelenecektir.

Sanat Eğitiminde öğretmen yeterlilikleri, Orta Öğretim Sanat Eğitimi maddeleri, insanın sanatsal gelişimi konusunda kuramlar ve sanat eğitiminde birleştirilmiş yöntemler araştırılıp amaçlar saptanacaktır.

Sanat Tarihi, Uygulamalı Çalışmalar, Sanat Elestrisi ve Estetik olarak dört sanat disiplini birleştirecek örnek öğretim kaynakları konusunda yaptırımlardan söz edilecektir.

Eğitimin toplum içerisinde önemli bir işlevi olduğu bilinmesine rağmen okulların beklentileri ve öğretmenlerin rolleri ile sorumlulukları bir ülkeden diğerine değişir. Dünyanın başlıca bazı kültür topluluklarının ortasında bulunan Türkiye sahip bulunduğu ayırt edici kültürü ve coğrafyaya bağlı özel yeri itibariyle belki de bu değişmelerin bazısını görebilmek için iyi bir konumda olabilir.

Sanat uygar bir toplumun önemli bir kavramıdır. Sanatın çöküşü bir meydan okuyuşudur. Türkiye’de Öğretmen eğitiminde ve Sanat öğretmenliği eğitiminde bir çöküş yaşanmıştır. Biz de eğitim sistemimizi yeniden gözden geçirdik ve öğretmen yetiştiren kurumlar yeniden yapılandı ve bu kaçınılmazdı. Öğretmen rollerinin yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir. Yeni yapılanmada diğer ülkelerin deneyimlerinden yararlanılmıştır.

Biz öğretmen eğitimcileri işimizin doğası gereği toplumdaki değişimlere karşı proaktif değil reaktifiz. Öğretmen yetiştiren öğretim elemanları üstlendikleri sorumluluğun önemini kavramalıdır. Akademik çalışmaları en az master düzeyine kadar takip etmiş ve kendileri işinin ehli öğretmenler, öğretmenleri eğitmekten sorumlu olarak kendilerini yüksek eğitim ve öğretim içinde buldular. Öğretmen eğitimcilerin kendileri için kabul edilmiş hiç bir eğitim yok. Kendi kendilerini yetiştirmekten başka.

Beeby (1966) üç temel öğretmen tipini ayırdı.

Yetiştirilmemiş ve eğitimsiz, yetiştirilmiş ve eğitimsiz, yetiştirilmiş ve eğitilmiş.

Sanatçı öğretmen olan Resim-İş Öğretmeni çağın gereksinimlerini ve gelişmelerini son derece yakından izlemelidir. Yenilikleri çağdaş yöntem ve teknikleri önce öğretmen öğrenmelidir ki, öğrencisi bundan yararlanabilsin. Gelecekte nasıl bir topluma veya eğitime sahip olmak istediğimizi kesin olarak bilemeyiz. Gelecek yüzyıl öğretmen eğitimi! Eğitimle ilgili değişimleri tahmin etmeye çalışmak kuşkusuz tamamiyle varsayıma dayanan bir süreçtir.

2000’li yıllar ve ötesi eğitim için eleştirel ve yaratıcı bir yaklaşıma gereksinim gösterir. Karşı karşıya bulunduğumuz olanaklar küreselleşme konu ve sorunları ile ilişkilidir. Bunlar; toplumun diğer kurumlarını ve bu gezegendeki yaşam kalitesini etkiledikleri kadar öğretimi de etkilemektedir. Doğru küresel eğitim uzun vadede, bu gezegendeki yaşam kalitesini etkiledikleri kadar öğretimde etkilemektedir. Doğru küresel eğitim uzun vadede, bu gezegendeki tek kurtuluşumuz olacağından; mevcut kaynakları azami şekilde kullanılmasıyla karşılaştığımız her sorun içinde var olan olanaklara olumlu olarak tepkide bulunmalıyız.

Biller’e göre 21. y.y. öğretmeni “filozof-sosyal işçi” olmalıdır ve “gençlerin arkadaşı” rolünde görülmelidir.

Bugün öğrenmek ve öğretmek yeterli görünmüyor. Neyin öğretildiği, Öğrenme süreci, bilginin aktarılma biçimi ve ulaştırma yapısı artık çok önemli görülüyor.

Öğrenmeyi Öğretmenin sosyal yönlerini anlamamızda bize yardımcı olacak modeller önerilmiştir. Bu yönler; kendilerine ait normları ve beklentileri olan güçlü kuruluşlara uyum sağlama konusunda öğrencilerin karşılaştıkları güçlüklerdir. (Lacely 1977, Zeicner Tabachnick ve Denmore 1987). diğer modeller öğretmeyi öğrenmenin kişilik ve ilgili boyutu üzerinde durur.

Öğretmen, eğitiminin niteliği ve niceliği bir çok ülkeyi ilgilendiren bir konudur. Örneğin kişiselden teknolojik olana bir yönelme var. Bu öğrenme kapsamının artarak teknolojikleştiği anlamına gelmektedir. Bazı zorluklara rağmen bu iyi bir gelişmedir. teknoloji değerlerden çok içeriğe vurguda bulunmaktadır. çünkü bir çoğumuz öğretmen eğitiminin içerik ve teknikten çok değerlerle ilgili olduğunu düşünmekte. Batı toplumlarında öğretmen eğitimi global etkiler altındadır. Global etkiler öğretmen eğitimi sürecinde bir yakınsamaya yol açacaktır.

Bilginin çok hızla üretilip yayıldığı günümüzde eğitimin tamamlanmamış olması anlayışı gerilerde kalmıştır. Bireylerde yaşam boyu kendi alanları ile ilgili gelişmeleri aktararak, örgün ve yaygın eğitim programları arasında yılın her günü her saati hizmet verecek okul yapısı geliştirilmelidir.

Öncüler tarafından yapılan erken uyarılara rağmen teknoloji halen kültürümüze hakimdir (Ellul 1962). Bilgisayar sadece Bilgi çağının bir rasıtası olup her derde deva değildir. Teknoloji karşısında kültürel kalıtım. Filozof Whithead (1959) tarafından ifade edilen “öğrenmeyi öğretmek kuralı bilgi çağını destekleyen değerli bir unsur olacaktır”.

Öğretmenlerin 2000’li yıllar ve ötesinin eğitimi için eğitilmesi gerekir. Yeni yüzyıl yeniden “öğretmenin yükselişine” şahit olacaktır. Hem sayı hem de verilen değer bakımından. Ne var ki “bu öğretmen” eski öğretmen olamayacak. Kavramı rolü, statüsü yeniden belirleyip tarif etmek gerekecek. Yeni yüzyıl “yeni öğretmeni” gündeme getirecek.

XXI. yüzyıl öğretmeni “sürekli değişen” rol beklentilerine cevap verecek, öğrenme teorilerini, pedagojik yöntemleri ve eğitim programını devamlı sorgulayıp yeniden tasarımlayacak (Dede, 1992) nitelikte olmalıdır.

Öğretmenlerin 2000’li yıllar ve ötesinin eğitimi için eğitilmesi gerekir.

Öğretmen 1- Küresel bir stratejici

2- Teknoloji ustası

3- Mükemmel bir politikacı

4- Lider ve yönlendirici olmalıdır.

Okullardaki eğitim programı ve örgütsel özellikler değiştiğinden öğretmenlerin sürekli olarak güncelleştirilmesine ve bilgilerin tazelenmesine ihtiyaç vardır. Hizmet için eğitimin bir hak veya mesleki bir gereklilikten çok hala isteğe bağlı bir fazlalık olarak görüldüğü ülkeler Avrupa’da bile mevcuttur (Enydice, 1995).

Meslekteki 10 ve 20. yılları arasında öğretmenlerin işlerine karşı olan motivasyonlarını ve ilgilerini kaybetmeleri nadir olan bir şey değildir (Steffy, 1989).

Bu yüzyılın başında yapılan araştırmalar, çocukların sanat eğitiminin psikolojik ve eğitimsel değerini ortaya çıkarmıştır. Plastik sanatların yeni teknolojik gelişmelerden büyük ölçüde etkilendiği açıktır. Modern makinalar aracılığı ile hareketli heykeller, resimde belirli ifadelerin açıklığa kavuşturulması için lazerin kullanılması ve resim yaparken hesap makinalarının kullanılması olasıdır. Sanat alanındaki diğer pek çok gelişmeler arasında sanatın çeşitli türlerinin birleştirilmesi de bulunmaktadır.

Bu gelişmelerin gelecek yüzyıllarda da devam etmesi ve bu sahayı daha da zenginleştirilmesi beklenmektedir.

Okulda yaratıcılığın geliştirilmesi için öğretmenlere düşen bir takım görevler vardır.

1- Öğretmen sınıfında demokratik, özgür bir ortam yaratmalıdır.

2- Öğretmenlerin yetiştirilmesi yaratıcılık kavramına özel bir önem verilmeli, öğretmen adayları yaratıcılığın özellikleri yaratıcı çocukların seçimi eğitimi konularında bilinçlendirilmelidir, yaratıcılığın geliştirilmesine olanak sağlayacak öğretim yöntem ve teknikleri sınıfta konuşulmalıdır.

Çocukların yaratıcılıklarının geliştirilmesi için uygun eğitim ortamları sağlanması gerekmektedir. Bugün sahip olduğumuz pek çok şey yaratıcı kişilerin eserleridir.

Görsel sanatlar öğretmeni aşağıdaki öğretim yeterliliklerine sahip olmalıdır.

Alan hakimiyeti (alanına ilişkin temel bilgiler, konu alanı ile ilgili öğretim programları) Öğretme ve öğrenme sürecini yönetme (plan yapma, ders hazırlığı, Öğretim yöntemlerinden yararlanma, iletişim, sınıf yönetimi ve öğrencilerle ilişkiler, öğrencilerin değerlendirilmesi), Kişisel ve mesleki özellikler, öğrenci kişilik hizmetleri. Sanat konusunda diğer bir yenilik bazı psikolojik sorunlara çare olarak sanatın kullanılmasıdır. Değişik plastik sanat türleri, insanlara stresi ve gerilimini azaltmada, korkularından kurtulup duygularını geliştirmede sistematik bir şekilde kullanılmaktadır. Araştırmalar sanat tedavilerinin özürü çocukların bazı problemlerinin halledilebileceğini göstermektedir.

Sanat Eğitimi Öğretmenleri İçin Bir Öğretmen Eğitimi Programının Genel Hatları;

Programın Hedefleri:

Sanat Eğitimi öğretmenlerinin;

- Artistik cehalet sorununun karşılanmasına katılmalarını,
- Dünyadaki artistik (sanat) uygarlığı hakkında temel bilgilerini edinmelerini,
- Türkiye’de ve uluslararası düzeyde yeni sanat eğilimleri hakkında temel bilgileri edinmeleri,
- Farklı klasik ve modern sanatları uygulamak için gerekli temel becerileri kazandırmalarını
- En son sanat öğretim yöntemlerini öğrenmelerini,
- Sanat eğitimi konusunda yeni yöntemler sunmalarını
- Üretime dönük sanat eğitimi programları hazırlamalarını,
- Çocuk sanatının özelliklerini çocuk sanatı ile nasıl ilgileneceklerini öğrenmelerini

- Çocukların yaratıcı olmasına yardımcı olan uygun bir ders ortamı hazırlamalarını,
- Sanat yoluyla çevreyi geliştirmek için programlar hazırlamalarını,
- Sanat ve diğer akademik konuları birleştiren programlar hazırlamalarını,
- Sanat öğretimi yolu ile toplumun sorunlarının halledilmesinde (aşırı nüfus, kirlenmesi v.b.) etkin bir rol oynamalarını,
- Kendi kendine ve sürekli eğitim için yetenek ve motivasyona sahip olmalarını,
- sanat eğitimi müfredatlarının hazırlanmasına katılmalarını,
- Sanat eğitiminin kaynaklarının öğrenmelerine
- Özellikle büyük sınıflarda ve bireysel eğitim programlarında sanat öğretimi için yenilikçi stratejileri öğrenmelerini,
- Problem çözme, keşfetme ve araştırma gibi farklı öğretim stratejilerini kullanmalarını
- Sanat eğitimi kaynaklarının öğrenmelerine
- Öğrencileri sanat öğrenimlerini etkin olarak yönlendirmelerini,
- Sanat konusunda çocukların sanat gelişim yaşlarını çok iyi bilyeyi, öğrenmelerini
- Sanat konusunda üstün yetenekli çocukları tanıma yöntemlerini öğrenmelerini yine bu çocukları ortaya çıkarma etkin geliştirme yöntemlerini öğrenmelerini ve geliştirmelerini
- Her öğrencinin kendi sanatsal üslubuna sahip olabilmesi için öğrencilerin farklı sanatsal üsluplarını yönlendirmelerini ve geliştirmelerini
- Öğrenme ortamında uygun ve yeterli görsel, dokunsal uyarıları sağlamalarını,
- Toplumdaki farklı değişiklikleri ve değişikliklerin öğrencilerin sanatları üzerinde anlamlarını
- Öğrencilerin farklı sanatsal (artistik) ilgilerine uyması için çevredeki farklı malzemeleri kullanmalarını,
- Sanat bilimi ve yeni bilimsel yenilikleri bütünleştirmelerini
- Yeni eğitim teknolojisini kullanmalarını,
- Kentsel ve kırsal alanlarda çevreyi iyileştirmeye katkıda bulunmalarını,
- İnsan haklarının bilincinde olmalarını ve çocukların bu bilinci geliştirmelerine katkıda bulunmalarını,
- Çocukların esnekliğini ve yenilik ve değişimleri kabul etmelerinin ve sanat çalışmaları yoluyla bu değişikliklerle başa çıkma yeteneklerinin geliştirmelerini
- Sanatsal eleştiri (artistik) eleştiri yeteneklerine sahip olmalarını
- Öğrencileri okul dışındaki sanatsal çevrelere yönlendirmelerini,

- Çocukların sanat çalışmalarına ait gösteriler (show) hazırlaması için çağdaş sanatsal ve teknik yöntemleri kullanmalarını sağlamayı amaçlamaktadır.

NİÇİN SANAT EĞİTİMİ GEREKLİDİR?

Sanat Eğitiminin Amacı, ne salt sanatçı yetiştirmek ve ne de salt öğrencileri yaratıcı yapmaktır. Gelecekte Türkiye'nin sanatçılara, sanat değerlendircilerine, kültür araştırmacılarına, yaratıcı sorun çözücülerine ve eleştirmenlere de gereksinimi olacaktır.

Bugün sanat çok geniş kapsamlı bilgi ve deneyimler bütünüdür.

Bu öğretim program sanat eğitimi ve eğitim konularını kapsayan, bu iki büyük inceleme alanını birleştirme amacını güdmektedir.

Sanat Eğitimi, dört disiplini; Sanat Tarihi, Estetik, Sanat Eleştirisi ve Uygulamalı Çalışmaları birleştirmek için kendi konu kapsamını genişletmiştir.

Sanat Eğitiminin Genel Amaçları

- Estetik Eğitim
- Sanat Tarihi
- Uygulamalı Çalışmalar
- Sanat Eleştirisi
- Öğrenme

ÖNERİLER

1996-2000 yıllarını kapsayan 7. beş yıllık kalkınma planı'nda "Bu plan döneminde yüksek düzeyde öncelik verilecek eğitimle Türkiye'nin en büyük avantajı iyi yetişmiş bir nesil olacaktır" denilmektedir.

Sanat Öğretmeni yetiştiren kurumların sürekli birbirleriyle ve mezun ettikleri gençlerle sürekli bir iletişim kurmaları gerekir.

Tüm Türkiye'de ki Güzel Sanatlar Eğitimi Resim-İş Ana Bilim Dallarında Yeni yapılanmayla gelen metodlar uygulanmaya başlanmalıdır.

Sanat Öğretmenlerinin hizmet içi eğitimlerinin Eğitim Fakültelerinin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümlerinin öncülüğünde yapılması ve sürekliliğin sağlanması acil olarak gerekmektedir.

Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim İş Eğitimi ana bilim dallarının ödenekleri artırılmalı, öğrencilerin eğitiminde kullanılacak bilgisayar, video, kamera, projeksiyon multimedya araçları v.b. gibi materyalleri ivedilikle sağlanmalıdır.

Özel Öğretim laboratuvarları eksik bölümlerde kurulmalıdır.

Öğretmenlik mesleği isteyerek seçilen bir meslek olmalıdır.

Ülkemizde belki ilk Anadolu Türk Devleti'nden başlayarak sanat ve Zenaat eğitimi ve öğretimi ile ilgili olarak geliştirilmiş düşünceleri, örgütleri'ncede gerek bir Türk Sanat Eğitimi Tarihi hazırlamak (San, 1983)

İşte golaballeşen dünya, işte hala endüstrileşmesine devam eden bilgi ve teknoloji çağını da yaşayan Türkiye ! 21. y.y.'la girerken eğitim ordumuza güveniyoruz ve başarılar diliyoruz.

KAYNAKLAR

Akbaş, Turan, "Yaratıcılık", Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 1, Sayı 6, Sayfa. 16-19, Adana 1991

Billier, Karlheinz., "Twenty-First Century Teachers as Pshilophical Social Workers" The World Conference on Teacher Education, Çeşme-İZMİR, 1995.

Calderhead, James., "Öğretmenlerin uzmanlığının tanınması ve geliştirilmesi; 21 Yüzyılı Bekleyen sorunlar" Uluslararası Dünya Öğretmen Eğitimi Konferansı, İZMİR-ÇEŞME, 1995

Elsayad, Magda Mostafa, "21. y.y.'da Öğretmenin rolü konusunda geleceğe yönelik bir bakış açısı" Uluslararası Dünya Öğretmen Eğitimi Konferansı, İZMİR-ÇEŞME, 1995.

Güvenç, Bozkurt, "21. Yüzyılda Öğretmen Eğitimi" Sorunlar arayışlar, öneriler, Uluslararası Dünya Öğretmen Eğitimi Konferansı, DEÜ Buca Eöitim Fakültesi, İZMİR-ÇEŞME, 1995.

Matriano, Estela C., "2000'li yıllarda Eğitimin globalleştirilmesi sorunları karşılama ve fırsatları değerlendirme" Uluslararası Dünya Öğretmen Eğitimi Konferansı, İZMİR-ÇEŞME, 1995.

McNeil, John D., "21. inci yüzyılın Öğretmen Eğitimi" Uluslararası Dünya Öğretmen Eğitimi Konferansı, İZMİR-ÇEŞME, 1995.

Sarı, İnci, Sanat Eğitimi Kuramları, Tan Yayınları, Sayfa 205, Ankara, 1983.

Sarı, Sadettin., "Resim İş Öğretmenlerinin Yetiştirilmesi", Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı 2, Sayfa. 15., Denizli 1997.

Sezai, İhsan., Erhan Semra, "XXI. y.y. Öğretmeni" Uluslararası Dünya Öğretmen Eğitimi Konferansı, İZMİR-ÇEŞME, 1995.

Stokrocki, Mary- Kirişoğlu, Olcay, "Orta Ööretim Sanat Öğretimi", Milli Eğitimi Geliştirme Projesi, Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi, Ankara, 1997.

Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000), Devlet Planlama Teşkilatı ANKARA 1995.

Tayan, Turhan., "2000'li yıllarda Türk Milli Eöitim Sistemi", XV. Milli Eğitimi Şurası, M.E.B. Talim ve Terbiye Kurulu Kararları, S.33, Ankara 1996.

Jeans, Bruce., "21. y.y. öğretmen yetiştirme içeriği" Uluslararası Dünya Öğretmen Eğitimi Konferansı, İZMİR-ÇEŞME, 1995.